

Predmet C-96/24**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

6. veljače 2024.

Sud koji je uputio zahtjev:

Sąd Najwyższy (Poljska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

11. siječnja 2024.

Podnositelj zahtjeva:

X. Y.

Predmet glavnog postupka

Zahtjev branitelja suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud, Poljska) za ispitivanje ispunjava li drugi sudac Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), koji je imenovan u sastav koji razmatra predmet povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca Sąda Najwyższego (Vrhovni sud), zahtjeve neovisnosti i nepristranosti.

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Usklađenost s pravom Unije, osobito člankom 19. stavkom 1. drugim podstavkom UFEU-a u vezi s člankom 47. prvim i drugim stavkom Povelje Europske unije o temeljnim pravima, ocjene neovisnosti i nepristranosti suca u obliku u kojem je predviđena nacionalnim pravom – pitanja postavljena na temelju članka 267. UFEU-a

Prethodna pitanja

I. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak Ugovora o Europskoj uniji u vezi s člankom 47. [prvim i drugim stavkom] Povelje Europske unije o temeljnim pravima tumačiti na način:

1. da je nacionalni vrhovni sud u posebnom postupku koji je pokrenula zainteresirana stranka zahtjevom za ispitivanje ispunjava li sudac vrhovnog suda, koji je imenovan u sastav koji razmatra predmet povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca vrhovnog suda, zahtjeve neovisnosti i nepristranosti dužan po službenoj dužnosti ispitati je li sastav sudskog vijeća, određen nasumičnim odabirom iz redova cijelog sastava vrhovnog suda (u predmetu povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca), „zakonom prethodno ustanovljeni” sud u situaciji u kojoj se nacionalnim pravom zahtjeva samo ispitivanje sudačkih obilježja u obliku neovisnosti i nepristranosti;

2. da, ako se zahtjev za ispitivanje ispunjava li sudac vrhovnog suda zahtjeve neovisnosti i nepristranosti temelji na tvrdnji da je taj sudac imenovan u (bitno) nepravilnom postupku imenovanja, u sastavu sudskog vijeća koje se sastoji od pet sudaca nasumično odabranih iz cijelog sastava vrhovnog suda ne mogu sudjelovati suci vrhovnog suda koji su imenovani u isto takvom nepravilnom postupku imenovanja jer se takav sastav vrhovnog suda ne može smatrati neovisnim, nepristranim i zakonom prethodno ustanovljenim sudom;

3. da je, ako je u predmetu povodom ispitivanja ispunjava li sudac vrhovnog suda imenovan u sastav (koji razmatra predmet povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca vrhovnog suda) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti stranka dokazala da, s obzirom na to da je taj sudac vrhovnog suda sudjelovao u (bitno) nepravilnom postupku imenovanja na tu dužnost, imenovani sastav suda ne ispunjava zahtjeve da je prethodno ustanovljen zakonom, neovisan i nepristran, za odlučivanje o zahtjevu za ispitivanje ispunjava li sudac vrhovnog suda zahtjeve neovisnosti i nepristranosti suvišno ispitivanje ponašanja tog suca nakon imenovanja i prirode predmeta (povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca vrhovnog suda) koje je već propisano nacionalnim pravom te, slijedom toga, nije dopušteno odbijanje zahtjeva za ispitivanje ispunjava li sudac vrhovnog suda zahtjeve neovisnosti i nepristranosti samo zbog toga što podnositelj zahtjeva nije dokazao da ponašanje tog suca nakon imenovanja dovodi u pitanje njegova obilježja u obliku neovisnosti i nepristranosti[?]

– U slučaju potvrdnog odgovora na pitanje iz točke I. podtočke 2.:

II. Treba li članak 19. stavak 1. drugi podstavak Ugovora o Europskoj uniji u vezi s člankom 47. [prvim i drugim stavkom] Povelje Europske unije o temeljnim pravima tumačiti na način:

da sudac član sastava sudskog vijeća u predmetu povodom ispitivanja ispunjava li sudac (koji je imenovan u sastav koji razmatra predmet povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca vrhovnog suda) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti može, kao prvo, podnijeti zahtjev za izuzimanje iz sudjelovanja u sastavu sudskog vijeća drugog suca (sudaca) koji je nasumično odabran iz cijelog sastava vrhovnog suda i koji je na dužnost suca vrhovnog suda imenovan u (bitno) nepravilnom postupku imenovanja, što isključuje mogućnost da se sud u čijem

sastavu sudjeluje (sudjeluju) smatra zakonom ustanovljenim, neovisnim i nepristranim sudom, i, kao drugo, zahtijevati da taj zahtjev ne razmatra sudac koji je također imenovan na dužnost suca vrhovnog suda u nepravilnom postupku imenovanja[?]

III. Može li, u slučaju da se dalje ne postupa po zahtjevu iz točke II. (na temelju odluke nacionalnog suda), sudac koji je podnio taj zahtjev odbiti obavljanje aktivnosti u predmetu povodom ispitivanja ispunjava li sudac vrhovnog suda zahtjeve neovisnosti i nepristranosti ili mora sudjelovati u donošenju odluke, a stranci prepustiti odluku o eventualnom osporavanju te odluke zbog povrede prava stranke da njezin predmet razmotri sud koji ispunjava zahtjeve iz članka 19. stavka 1. drugog podstavka Ugovora o Europskoj uniji i članka 47. [prvog i drugog stavka] Povelje Europske unije o temeljnim pravima?

IV. Utječe li na nepravilnost imenovanja cijelog sastava sudskog vijeća, u predmetu povodom ispitivanja ispunjava li sudac zahtjeve neovisnosti i nepristranosti, u kontekstu članka 19. stavka 1. drugog podstavka Ugovora o Europskoj uniji i članka 47. [prvog i drugog stavka] Povelje Europske unije o temeljnim pravima, okolnost da su u peteročlanom sastavu samo dvojica sudaca imenovana u (bitno) nepravilnom postupku imenovanja na dužnost suca vrhovnog suda, odnosno je li u takvom slučaju moguće daljnje postupanje i donošenje odluke s obzirom na to da većina članova imenovanog sastava nije nepravilno imenovana na dužnost suca vrhovnog suda?

Navedene odredbe prava Unije

Ugovor o Europskoj uniji: članak 4. stavak 3., članak 6. stavak 1., članak 19. stavak 1. drugi podstavak

Ugovor o funkcioniranju Europske unije: članak 2. stavci 1. i 2., članak 267.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima: članak 47. prvi i drugi stavak

Sudska praksa Suda

Presuda od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982 (u daljnjem tekstu: presuda A. K.)

Presuda od 29. ožujka 2022., Getin Noble Bank, C-132/20, EU:C:2022:235

Presuda od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti), C-718/21, EU:C:2023:1015

Presuda od 1. srpnja 2008., Chronopost i La Poste/UFEX i dr., C- 341/06 P i C- 342/06 P, EU:C:2008:375

Presuda od 24. lipnja 2019., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530

Presuda od 29. srpnja 2019., Torubarov, C-556/17, EU:C:2019:626

Presuda od 22. svibnja 2003., Connect Austria, C-462/99, EU:C:2003:297

Presuda od 2. lipnja 2005., Koppensteiner, C-15/04, EU:C:2005:345

Presuda od 6. listopada 2021., W. Ż. (Vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove pri Vrhovnom sudu – Imenovanje), C-487/19, EU:C:2021:798

Presuda od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti), C-718/21, EU:C:2023:1015

Sudska praksa Europskog suda za ljudska prava

Presuda od 22. srpnja 2021., Reczkowicz protiv Poljske

Presuda br. 1469/20 od 3. veljače 2022., Advance Pharma sp. z o.o. protiv Poljske

Presuda br. 26374/18 od 1. prosinca 2020., G. Astradsson protiv Islanda

Presuda od 21. lipnja 2011., Fruni protiv Slovačke

Presuda od 6. studenoga 2018., Ramos Nunes de Carvalho e Sá protiv Portugala

Presuda br. 4907/18 od 7. svibnja 2021., Xero Flor sp. z o.o. z siedzibą w Polsce protiv Poljske

Presuda br. 49868/19 i 57511/19 od 8. studenoga 2021., Dolińska-Ficek i Ozimek protiv Poljske

Navedene odredbe nacionalnog prava

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Ustav Republike Poljske): članak 45. stavak 1.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Zakon od 8. prosinca 2017. o Vrhovnom sudu): članak 10. stavak 1., članak 29. stavci 4., 5., 6., 8., 9., 10., 15., 17., 18., 21. i 24., članak 22.a stavak 1., članak 26. stavci 2., 3. i 4., članak 73. stavak 1.

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Zakon od 27. srpnja 2001. o organizaciji redovnih sudova): članak 128.

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Zakon od 6. lipnja 1997. o Zakoniku o kaznenom postupku): članak 30. stavci 1. i 2., članak 41. stavak 1.m, članak 42. stavak 1., članak 534. stavci 1. i 2.

Sažeti prikaz činjeničnog stanja i postupka

- 1 Ustawom od 9 czerwca 2022 r. (Zakon od 9. lipnja 2022.), koji je stupio na snagu 15. srpnja 2022., ponovno je izmijenjen Zakon od 8. prosinca 2017. o Vrhovnom sudu (u daljnjem tekstu: Zakon o Vrhovnom sudu). Uvedena je mogućnost da zainteresirana stranka ili sudionik u postupku podnese Sədu Najwyższyjem (Vrhovni sud) zahtjev za ispitivanje ispunjava li određeni sudac imenovan u sastav sudskog vijeća zahtjeve neovisnosti i nepristranosti, pri čemu se člankom 29. stavkom 4. Zakona o Vrhovnom sudu utvrđuje da okolnosti imenovanja suca Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) ne mogu biti jedina osnova za osporavanje odluke u čijem je donošenju sudjelovao ili osporavanje njegove neovisnosti ili nepristranosti. U skladu s člankom 29. stavkom 5. Zakona o Vrhovnom sudu, dopušteno je, na zahtjev zainteresirane stranke (ili sudionika u postupku pred Sədom Najwyższyjim (Vrhovni sud)), ispitivanje ispunjava li sudac Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti, s obzirom na okolnosti njegova imenovanja i njegovo ponašanje nakon imenovanja, ako u okolnostima određenog predmeta to može dovesti do povrede standarda neovisnosti ili nepristranosti koja utječe na ishod predmeta s obzirom na okolnosti koje se odnose na zainteresiranu stranku ili prirodu predmeta. Səd Najwyższy (Vrhovni sud) razmatra predmet na raspravi zatvorenoj za javnost u sastavu od pet sudaca koji su nasumično odabrani iz cijelog sastava Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) nakon što saslušā suca na kojeg se zahtjev odnosi, osim ako je saslušanje nemoguće ili pretjerano otežano. Səd Najwyższy (Vrhovni sud) prihvaća zahtjev i izuzima suca iz odlučivanja o predmetu. Izuzimanje suca iz sudjelovanja u određenom predmetu ne može biti osnova za izuzimanje tog suca u drugim predmetima u čijem razmatranju sudjeluje. Protiv odluke donesene kao rezultat razmatranja zahtjeva moguće je podnijeti žalbu Sədu Najwyższyjem (Vrhovni sud) u sastavu od sedam sudaca koji su nasumično odabrani iz cijelog sastava Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud).
- 2 Branitelj suca Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) X. Y. podnio je u pogledu postupka za odobrenje pokretanja kaznenog postupka zahtjev za utvrđivanje ispunjenja uvjeta iz članka 29. stavka 5. Zakona o Vrhovnom sudu i zahtijevao da se ispita ispunjava li sutkinja Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) A. K. zahtjeve neovisnosti i nepristranosti te da je se izuzme iz razmatranja predmeta koji se odnosi na tog suca.
- 3 U obrazloženju zahtjeva navedeno je da je sutkinja Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) A. K. imenovana na dužnost sutkinje Səda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) rješenjem predsjednika Republike Poljske od 10. listopada 2018., na temelju prijedloga za imenovanje iz odluke br. 331/2018 od 29. kolovoza 2018. koju je donijela Krajowa Rada Sədownictwa (Državno sudbeno vijeće, Poljska) (u daljnjem tekstu: KRS) uspostavljena u skladu s odredbama Ustave z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sədownictwa oraz niektórych innych ustaw (Zakon od 8. prosinca 2017. o izmjeni Zakona o Državnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona) (u daljnjem tekstu: izmjene od 8. prosinca 2017.). Nepravilnost imenovanja sastava KRS-a temeljni je

problem poljskog pravosudnog sustava i glavni izvor prigovora europskih sudova protiv sastava sudskih vijeća koji obuhvaćaju suce imenovane nakon 2018. U zahtjevu je istaknut i primjer izjave te sutkinje u medijima u kojoj ona razlikuje takozvane „stare” i „nove” suce te ističe da se takozvani stari suci „ponašaju nekulturno, neelegantno, na način koji vrijeđa dostojanstvo suca”.

- 4 U sastav peteročlanog sudskog vijeća u predmetu povodom takozvane ocjene neovisnosti nasumično su odabrani, među ostalima, suci Z. B. (Izba Cywilna (građansko vijeće)) i A. S. (Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (vijeće za izvanrednu kontrolu i javne poslove)). Ti su suci također imenovani na dužnost sudaca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) na prijedlog KRS-a uspostavljenog u skladu s izmjenama od 8. prosinca 2017.
- 5 Zahtjevi branitelja suca za utvrđivanje ispunjenja uvjeta iz članka 29. stavka 5. Zakona o Vrhovnom sudu i za ispitivanje ispunjavaju li suci Z. B. i A. S. zahtjeve neovisnosti i nepristranosti odbijeni su odlukama predsjednika Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koji upravlja Izbow Odpowiedzialności Zawodowej (vijeće za profesionalnu odgovornost) od 16. ožujka 2023. uz obrazloženje da se u takozvanim predmetima povodom ocjene neovisnosti (odnosno ispitivanju ispunjava li sudac Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti) ne primjenjuje postupak ispitivanja ispunjavaju li suci koji su nasumično odabrani u sastav vijeća zahtjeve neovisnosti i nepristranosti.
- 6 Slijedom toga, sudac izvjestitelj podnio je zahtjev za izuzimanje sudaca Z. B. i A. S. iz odlučivanja u postupku povodom ispitivanja ispunjava li sutkinja Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) A. K. zahtjeve neovisnosti i nepristranosti u predmetu koji se vodi pred vijećem za profesionalnu odgovornost Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) protiv suca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) X. Y. povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv njega. U zahtjevu je navedeno da ga ne bi trebao razmatrati sastav u kojem sudjeluje bilo koji od sudaca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koji je na tu dužnost imenovan u nepravilnom postupku imenovanja, odnosno nakon izmjena od 8. prosinca 2017.
- 7 Međutim, rješenjem Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) od 14. prosinca 2023. utvrđeno je da je taj zahtjev nedopušten i nije razmotren. Rješenje je donio sudac pojedinac Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koji je na tu dužnost također imenovan u nepravilnom postupku imenovanja, odnosno nakon izmjena od 8. prosinca 2017.

Sažeti prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 8 Navedena prethodna pitanja uputio je sudac pojedinac iako je određen sastav sudskog vijeća od više članova (koji se sastoji od pet sudaca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud)). Međutim, Sud dopušta da pitanje uputi jedan od članova višečlanog sudskog vijeća (presude od 19. studenoga 2019., A. K. i dr. (Neovisnost disciplinskog vijeća Vrhovnog suda), C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982, t. 42. do 44. i od 29. ožujka 2022., Getin Noble Bank, C-

132/20, EU:C:2022:235, t. 66., 70. i 71.). Osim toga, nakon presude od 21. prosinca 2023., Krajowa Rada Sądownictwa (Ostanak suca na dužnosti), C-718/21, EU:C:2023:1015, dvojbeno je bi li Sud smatrao dopuštenim zahtjev za prethodnu odluku koji je uputio sud u sastavu u kojem sudjeluju suci za koje je Sud utvrdio da sud u čijem sastavu oni sudjeluju nije sud u smislu prava Unije.

- 9 Ne postoje normativno opravdani razlozi za izostanak primjene prava Unije u predmetima iz članka 29. stavka 5. Zakona o Vrhovnom sudu (*lege non distinguente nec nostrum est distinguere*), tim više što se odnose na pravilnost imenovanja sastava sudskog vijeća u glavnom predmetu za čije je razmatranje određen sudac protiv kojeg se vodi taj postupak. Sud u svojoj sudskoj praksi ističe da odgovor na prethodno pitanje može biti nužan kako bi se sudovima koji su uputili zahtjeve pružilo tumačenje prava Unije koje im omogućuje da riješe postupovna pitanja nacionalnog prava prije mogućnosti odlučivanja o meritumu sporova koji se pred njima vode. Predmet povodom ispitivanja ispunjava li sudac Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti izravno je povezan s glavnim predmetom (u ovom slučaju odobrenjem za pokretanje kaznenog postupka protiv suca) i predstavlja njegovu fazu (pokrenutu odgovarajućim zahtjevom zainteresirane stranke). Prethodna pitanja stoga se odnose na tumačenje odredbi prava Unije i njihovih učinaka, osobito s obzirom na nadređenost tog prava, na pravilnost sastava sudskih vijeća koja odlučuju o glavnim predmetima.
- 10 Problem je u biti to da je postupak predviđen člankom 29. stavkom 5. i sljedećima Zakona o Vrhovnom sudu zamišljen na način da iz sastava koji odlučuju u toj vrsti predmeta nisu na temelju zakona izuzeti suci Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koji su na tu dužnost imenovani u nepravilnom postupku imenovanja. Suci Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) imenovani na tu dužnost nakon stupanja na snagu izmjena od 8. prosinca 2017. ne priznaju sudsku praksu Suda i Europskog suda za ljudska prava koja potvrđuje nepravilnost njihova postupka imenovanja, i to u dijelu koji dovodi do toga da ne ispunjavaju zahtjeve da budu ustanovljeni zakonom, neovisni i nepristrani. Naime, suci odlučuju u vlastitim predmetima, protivno načelu *nemo iudex in causa sua*.
- 11 Treba istaknuti i da stranka, kada dovodi u pitanje obilježja suca u obliku ustanovljenja zakonom (u skladu s Ustavom Republike Poljske), nepristranosti i neovisnosti, na nacionalnoj razini ima ograničene mogućnosti za podnošenje zahtjeva za izuzimanje suca Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koji je sudjelovao u postupku imenovanja na prijedlog novog KRS-a. Naime, razmatranje zahtjeva ili izjave o izuzimanju suca koje uključuju prigovor nepostojanja neovisnosti suda ili neovisnosti suca u nadležnosti je vijeća za izvanrednu kontrolu i javne poslove. Osim toga, taj se zahtjev ne razmatra ako se njime traži utvrđivanje ili ocjena zakonitosti imenovanja suca ili njegova legitimiteta za obnašanje sudačkih dužnosti. Naposljetku, u nadležnosti je vijeća za izvanrednu kontrolu i javne poslove razmatranje tužbi za utvrđivanje nezakonitosti pravomoćne sudske odluke ako se nezakonitost temelji na osporavanju statusa osobe imenovane na dužnost suca koja je donijela odluku u predmetu.

12. Mogućnost da zainteresirana stranka podnese zahtjev za utvrđivanje ispunjava li određeni sudac Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti znatno je ograničena kao pravo jer je nacionalni zakonodavac isključio mogućnost osporavanja odluke donesene uz sudjelovanje takvog suca ili osporavanja njegove neovisnosti i nepristranosti samo na temelju okolnosti njegova imenovanja. Osim toga, navođenje u zahtjevu okolnosti koje se odnose na ponašanje određenog suca nakon imenovanja doista ne pruža osnovu za njegovo odbijanje, ali ako tako navedene okolnosti ne pružaju osnovu za osporavanje obilježja suca u obliku neovisnosti i nepristranosti, zahtjev se i dalje može odbiti, čak i ako je taj sudac imenovan u (bitno) nepravilnom postupku imenovanja.
13. Na to je ograničen opseg predmeta u kojima se može podnijeti takav zahtjev. Poljski zakonodavac pretpostavku da sudac Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) (nakon imenovanja uz sudjelovanje novog KRS-a) uvijek ispunjava zahtjev da je ustanovljen zakonom. Ustroj koji je utvrdio nacionalni zakonodavac stoga otvara niz problema ne samo u smislu formalne logike, nego prije svega zdravorazumske (normalne) logike. Naime, ispunjenje uvjeta da je sud ustanovljen na temelju zakona od ključne je važnosti u određenom predmetu.
14. Sud Europske unije treba se izjasniti o postavljenim pitanjima jer pravni institut predviđen člankom 29. stavkom 5. i sljedećima Zakona o Vrhovnom sudu predstavlja hibridno zakonodavno rješenje čiji je cilj stvarno ozakonjivanje nepravilno imenovanih sudaca s obzirom na sudska obilježja u obliku ustanovljenja na temelju zakona, neovisnosti i nepristranosti.
15. Suprotno tomu, u nacionalnoj stvarnosti s visoko destabiliziranim pravosudnim sustavom nastojanje da se, kao što je to slučaj u ovom predmetu, oblikuje cijeli peteročlani sastav suda koji u postupnosti ispunjava zahtjeve prava Unije, Konvencije i Ustava može se pokazati nemogućim ili barem vrlo otežanim i dugotrajnim te se stoga pravo stranke da se predmet ispita u razumnom roku zajamčeno pravom Unije (članak 47. drugi stavak Povelje), Konvencijom (članak 6. stavak 1. EKLJP-a) i nacionalnim pravom (članak 45. stavak 1. Ustava Republike Poljske) može pokazati iluzornim. U toj situaciji valja razmotriti treba li nacionalni sud, vodeći se pragmatikom, aritmetikom i izborom te, u konačnici, najblažih negativnih posljedica, odlučivati o zahtjevu za ispitivanje ispunjava li sudac Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) zahtjeve neovisnosti i nepristranosti kada u pogledu većine članova sastava sudskog vijeća (trojica od peterice) ne postoji problem nedostatka obilježja sudbene vlasti. Treba istaknuti da je u tom slučaju prvostupanjski sud sastavljen od pet članova, a drugostupanjski od sedam članova, dok se u glavnom predmetu (odnosno povodom odobrenja za pokretanje kaznenog postupka protiv suca) prvostupanjski sud sastoji od suca pojedinca, a drugostupanjski od triju članova. Očito je da u tom slučaju ne bi trebalo uzimati u obzir glasove sudaca koji su nepravilno imenovani na dužnost sudaca Sąda Najwyższyjeg (Vrhovni sud). Naime, nacionalni je zakonodavac u tu vrstu predmeta uveo peteročlana i sedmeročlana vijeća isključivo radi političkih (ozakonjenje nepravilno imenovanih sudaca), a ne pravnih razloga. Suprotno

tomu, sučevo suzdržavanje od odlučivanja u nepravilno imenovanom sastavu suda zapravo predstavlja prepuštanje bezakonju.

- 16 Slijedom toga, Sud treba odgovoriti na pitanje kako se, sa stajališta prava Unije i njegova tumačenja, treba ponašati sudac države članice koji je imenovan u nepravilno sastavljeno sudsko vijeće i iscrpio je nacionalne mogućnosti usmjerene na pravilno imenovanje sastava.
- 17 Sud koji je uputio zahtjev poziva se na sudsku praksu Suda i ESLJP-a te navodi da, kada se pokaže da nacionalna odredba koja određuje da je za odlučivanje o sporu nadležno tijelo koje ne ispunjava zahtjeve neovisnosti ili nepristranosti predviđene pravom Unije, osobito člankom 47. Povelje, drugo tijelo koje odlučuje o takvom sporu dužno je, kako bi se zajamčila djelotvorna sudska zaštita u smislu navedenog članka 47. Povelje, i u skladu s načelom lojalne suradnje iz članka 4. stavka 3. UEU-a, izuzeti iz primjene tu nacionalnu odredbu, tako da o tom sporu može odlučiti sud koji ispunjava te zahtjeve i koji bi bio nadležan u predmetnom području da ga navedena odredba u tome ne sprečava. Stoga se, ako se pokaže da je odluku donijelo tijelo koje nije zakonom ustanovljeni, neovisni i nepristrani sud u smislu prava Unije, ne može djelotvorno pozvati ni na kakav razlog koji se temelji na načelu pravne sigurnosti. Slijedom toga, činjenica da je nacionalni zakonodavac člankom 29. stavkom 5. i sljedećima Zakona o Vrhovnom sudu ograničio dopuštenost ispitivanja obilježja suca samo na zahtjeve neovisnosti i nepristranosti te time u biti isključio zahtjev ustanovljenja na temelju zakona protivi se članku 47. Povelje i članku 6. stavku 1. EKLJP-a, kao i članku 45. Ustava Republike Poljske. Stoga treba razlikovati javnopravni status sudaca kao državnih službenika, koji se ne može osporavati, od toga da oni ispunjavaju obilježja suca kao što su ustanovljenje (u Poljskoj) na temelju zakona koji je u skladu s Ustavom, neovisnost i nepristranost.
- 18 Valja istaknuti i da je poljski zakonodavac 13. siječnja 2023. donio Ustawu o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Zakon o izmjeni Zakona o Vrhovnom sudu i određenih drugih zakona), kojom se dopušta da se ispituje i taj zahtjev, ali predsjednik Republike Poljske uputio je taj zakon Trybunału Konstytucyjnom (Ustavni sud, Poljska) radi ispitivanja njegove usklađenosti s Ustavom Republike Poljske, a Trybunał Konstytucyjny (Ustavni sud) tu je neusklađenost utvrdio presudom od 11. prosinca 2023., Kp 1/23.
- 19 Organizacijska značajka pravosuđa jest pravo na nadležan sud koji uključuje pojam suda nadležnog za razmatranje predmeta s obzirom na njegovu mjesnu, stvarnu i funkcionalnu nadležnost te koji odlučuje u pravilnom sastavu i u skladu sa svojim ovlastima. Nadležan sud pravilno je sastavljeni sud koji se sastoji od sudaca koji imaju legitimaciju za odlučivanje na određenom sudu određenog stupnja i u određenom predmetu, odnosno raspolažu odgovarajućom legitimacijom svoje nadležnosti u konkretnom predmetu.
- 20 Postupak imenovanja sudaca po definiciji predstavlja element pojma zakonom ustanovljenog suda u smislu članka 6. stavka 1. EKLJP-a i članka 47. Povelje.

Pravilnost imenovanja suca i ocjena može li se sud smatrati neovisnim u smislu članka 6. stavka 1. EKLJP-a i članka 47. Povelje usko su povezani jer se oba zahtjeva temelje na potrebi da se održi povjerenje javnosti u sudstvo i da se osigura njegova neovisnost u odnosu na ostale vlasti. Pravo na sud ustanovljen zakonom samostalno je pravo na temelju članka 6. stavka 1. EKLJP-a, pri čemu se ističe uska povezanost tog prava s jamstvima neovisnosti i nepristranosti. Ispitivanje u okviru zahtjeva zakonom ustanovljenog suda temelji se na utvrđenju je li navodna nepravilnosti u određenom predmetu u tolikoj mjeri ozbiljna da se njome ugrožavaju ta temeljna načela i dovodi u pitanje neovisnost određenog suda.

- 21 U presudi A. K. Sud je presudio da članak 47. Povelje treba tumačiti na način da mu se protivi to da sporovi o primjeni prava Unije mogu ulaziti u isključivu nadležnost tijela koje ne predstavlja neovisan i nepristran sud u smislu te odredbe. Prilikom provedbe te presude Suda spojena vijeća Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud), građansko vijeće, kazneno vijeće te vijeće za radne i socijalne sporove u odluci od 23. siječnja 2020., BSA 1-4110-1/20, pojasnila su da do nepravilnog sastava suda, što dovodi do ništavosti postupka, dolazi i kada u sastavu suda sudjeluje osoba koja je na dužnost suca Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) imenovana na zahtjev KRS-a uspostavljenog u skladu s izmjenama od 8. prosinca 2017. Ta je odluka stekla status pravnog načela. Sud koji je uputio zahtjev navodi da se ta odluka ne može dovesti u pitanje presudom Trybunała Konstytucyjnego (Ustavni sud) od 20. travnja 2020., kojom je utvrđeno da je ta odluka neustavna. Naime, ta presuda prekoračuje ustavne nadležnosti tog suda, a usto je u sastavu koji je donio tu presudu zasjedao sudac M. M., čije je sudjelovanje u sastavu ESLJP proglasio odlučujućim za povredu prava na zakonom ustanovljeni sud (presuda br. 4907/18 od 7. svibnja 2021., Xero Flor sp. z o.o. z siedzibą w Polsce protiv Poljske).
- 22 Kad je riječ o zahtjevu ustanovljenja zakonom, u skladu s Ustavom Republike Poljske, suce imenuje predsjednik Republike Poljske na zahtjev KRS-a. Međutim, predsjednički akt o imenovanju ne može ispraviti nepravilnosti u imenovanju na način da sudjelovanje tako imenovanog suca u sastavima sudskih vijeća čini sud zakonom ustanovljenim neovisnim i nepristranim u smislu Ustava (članak 45. stavak 1. Ustava Republike Poljske), Konvencije (članak 6. stavak 1. EKLJP-a) i prava Unije (članak 47. Povelje).
- 23 Sud koji je uputio zahtjev poziva se na europske standarde i opisuje ih u pogledu obilježja suca iz Načela neovisnosti sudstva Ujedinjenih naroda odobrenih rezolucijama Opće skupštine br. 40/32 od 29. studenoga 1985. i br. 40/146 od 13. prosinca 1985. te Europskom poveljom o zakonima za suce od 8. do 10. srpnja 1998.
- 24 Sud koji je uputio zahtjev pojašnjava nastanak tijela kao što je KRS i njegove zadaće te navodi kako su izmjene provedene 2018. utjecale na to da sudjelovanje tog tijela u novom obliku dovodi do nepravilnosti postupka imenovanja sudaca. Ta nepravilnost znači da sud u čijem sastavu zasjedaju suci imenovani na taj način

ne ispunjava zahtjev nadležnog suda u smislu članka 45. stavka 1. Ustava Republike Poljske i zakonom ustanovljenog suda u smislu članka 6. stavka 1. Konvencije i članka 47. Povelje te stoga bez daljnjeg ispitivanja ne može imati obilježja neovisnosti i nepristranosti u smislu koji se zahtijeva navedenim odredbama.

- 25 Sud koji je uputio zahtjev navodi da se ta nepravilnost ni na koji način ne može ispraviti time da se sud koji u konkretnom predmetu ispituje prigovor o ništavosti postupka ograniči isključivo na zahtjeve nepristranosti i neovisnosti jer sud nije ovlašten zamijeniti KRS i naknadno ocijeniti bi li sudac koji je nepravilno imenovan bio imenovan na dužnost suca i pod hipotetskom pretpostavkom da KRS nije nepravilno ustavno tijelo. Iako se u pogledu predsjedničkog akta o imenovanju suca ne provodi sudski nadzor, a tomu je tako zbog činjenice da je predsjednik potpisao zakon o izmjeni KRS-a koji se očito protivio Ustavu i dotad nedvojbenoj volji ustavotvorca, kao i zbog očitih predsjednikovih povreda vladavine prava u vezi s, među ostalim, imenovanjima 2018. u građansko vijeće Suda Najwyższyjeg (Vrhovni sud) koje je isticao Europski sud za ljudska prava, za suce koje je predsjednik imenovao na taj način ne može se smatrati da ispunjavaju obilježja zakonom prethodno ustanovljenog, neovisnog i nepristranog suda utvrđena Ustavom, Konvencijom i pravom Unije.

RADNI DOKUMENT